Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Keskiviikko 26.5.2021 klo 10.00—12.12

Läsnä
puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok (5, 6, 7, 8)
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Pia Kauma kok (5) (6 osittain)
jäsen Noora Koponen vihr (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Sofia Virta vihr (6 osittain)
varajäsen Anneli Kiljunen sd (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
varajäsen Jari Koskela ps (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
varajäsen Mirka Soinikoski vihr (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen
valiokuntaneuvos Päivi Salo
valiokuntaneuvos Harri Sintonen

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työeläkelakien ja kansaneläkelain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 66/2021 vp

Lakialoite LA 36/2020 vp
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 lakiasiainpäällikkö Sonja Lilius, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Asiantuntijalausunto A 3

Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 edunvalvontajohtaja Nikolas Elomaa, Työeläkevakuuttajat TELA ry Asiantuntijalausunto B 3
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 vanhusasiamies Vuorisalo Irene, Eläkeliitto ry Asiantuntijalausunto C 3
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 toiminnanjohtaja Sari Tervonen, Omaishoitajaliitto ry Asiantuntijalausunto D 3
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 asiantuntija Sirpa Mynttinen, Nuoret lesket ry Asiantuntijalausunto E 3
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 johtava asiantuntija Esa Iivonen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto Asiantuntijalausunto F 3
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 johtava asiantuntija Anna Moring, Monimuotoiset perheet -verkosto Asiantuntijalausunto G 3
Asiantuntijalausunto HE 66/2021 vp StV 21.05.2021 lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto Asiantuntijalausunto H 3

Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Valiokunta hyväksyi ennakkokäsittelyssä suoritetut toimenpiteet.

Merkittiin tiedoksi, että seuraavat asiantuntijat on kuultu epävirallisessa etäkokouksessa 21.5.2021:

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- lakiasiainpäällikkö Sonja Lilius , Maatalousyrittäjien eläkelaitos, liite
- edunvalvontajohtaja Nikolas Elomaa, Työeläkevakuuttajat TELA ry, liite
- vanhusasiamies Vuorisalo Irene, Eläkeliitto ry, liite
- toiminnanjohtaja Sari Tervonen, Omaishoitajaliitto ry, liite
- asiantuntija Sirpa Mynttinen , Nuoret lesket ry, liite
- johtava asiantuntija Esa Iivonen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, liite
- johtava asiantuntija Anna Moring, Monimuotoiset perheet -verkosto, liite

Valiokuntaan on saapunut kirjallinen lausunto:
- lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, liite

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Hallituksen esitys HE 82/2021 vp

Asiantuntijalausunto HE 82/2021 vp StV 26.05.2021 apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia Asiantuntijalausunto A 4
Asiantuntijalausunto HE 82/2021 vp StV 26.05.2021 ylitarkastaja Elina Uusitalo, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) Asiantuntijalausunto B 4
Asiantuntijalausunto HE 82/2021 vp StV 26.05.2021 toimistopäällikkö Rainer Hiltunen, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto Asiantuntijalausunto C 4
Asiantuntijalausunto HE 82/2021 vp StV 26.05.2021 Ihmisoikeuskeskuksen johtaja Sirpa Rautio, Ihmisoikeuskeskus Asiantuntijalausunto D 4
Asiantuntijalausunto HE 82/2021 vp StV 26.05.2021 toiminnanjohtaja Anni Lausvaara, Vanhustyön keskusliitto ry Asiantuntijalausunto E 4
Asiantuntijalausunto HE 82/2021 vp StV 26.05.2021 puheenjohtaja, valtiopäiväneuvos Martti Korhonen, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry Asiantuntijalausunto F 4

Merkittiin tiedoksi, että seuraavat asiantuntijat on kuultu epävirallisessa etäkokouksessa 26.5.2021 klo 9.00:

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, liite
- ylitarkastaja Elina Uusitalo, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), liite
- toimistopäällikkö Rainer Hiltunen, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, liite
- Ihmisoikeuskeskuksen johtaja Sirpa Rautio, Ihmisoikeuskeskus, liite
- toiminnanjohtaja Anni Lausvaara, Vanhustyön keskusliitto ry, liite
- puheenjohtaja, valtiopäiväneuvos Martti Korhonen, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, liite

5. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2021 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025 A 5

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Yksityiskohtaisesssa käsittelyssä suoritettiin seuraavat äänestykset ja tehtiin seuraavat muutokset:

Lisättiin kappaleen kolme toiseen virkkeeseen sanat: ”ennusteen mukaan”. Muutettiin saman kappaleen kolmannesta virkkeestä sanat ”työttömyys laskee” muotoon ”työttömyyden ennustetaan laskevan”.

Ed. Juuso ed. Reijosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 3 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta yhtyy muun muassa Elinkeinoelämän Keskusliiton ja Suomen Yrittäjien asiantuntijalausunnoissa esitettyyn huoleen siitä, että hallitus on tosiasiallisesti luopunut hallitusohjelmassa asetetuista, työllisyyttä ja julkistaloutta vahvistavista tavoitteistaan, ja nykyisellään hallituksen tavoite 80 000 uudesta laskennallisesta työpaikasta perustuu pitkälti toiveajatteluun. Työllisyystavoitteen toteutuminen edellyttää konkreettisia toimenpiteitä, joita julkisen talouden suunnitelma ei sisällä. Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Ed. Juuso ed. Reijosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 5 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta pitää leikkauskohteita huonosti valittuina ja toteaa, että osana EU-ohjausjaksoa Euroopan komissio on pyytänyt toistuvasti Suomea maakohtaisissa suosituksissaan lisäämään tutkimus- ja kehitysinvestointeja sekä vahvistamaan terveys- ja sosiaalipalvelujen osaamisvajetta ja sen resilienssiä. Investoinnit jäävät Suomessa edelleen alle EU:n keskiarvon niissä investointiluokissa, jotka eniten tukevat tuottavuuden kasvua, kuten investoinnit laitteisiin ja henkiseen omaisuuteen. Komission mukaan tämä voi rajoittaa Suomen pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja heikentää sen kilpailukykyä ja elpymistä." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Ed. Juuso ed. Reijosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 6 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta huomauttaa, että sote-uudistuksen asiantuntijakuulemisissa on käynyt ilmi, ettei sote-uudistus vähennä palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia nykytasoon verrattuna, vaan kustannustaso uhkaa kasvaa nykyisestä erityisesti mittavat muutoskustannukset huomioiden. Myös väestön vanheneminen aiheuttaa kustannusten kasvupaineita, joten säästöjä tuskin on saavutettavissa ilman merkittäviä heikennyksiä nykyiseen palvelutasoon verrattuna." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Ed. Juuso ed. Reijosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 7 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta jakaa muun muassa Akavan asiantuntijalausunnosta ilmenevän huolen siitä, että valtiontalouden alijäämä on jatkunut jo 12 vuoden ajan ja kuntatalous on viimeisen 24 vuoden aikana ollut 22 kertaa alijäämäinen, ja julkisen talouden suunnitelmasta ilmenee, että sekä valtio että kunnat ovat alijäämäisiä joka vuosi kuluvalla viisivuotiskaudella. Valtiontalouden alijäämä venyy siten ainakin 17 vuoden mittaiseksi, jos suunnitelmassa pysytään. Valiokunta katsoo, että julkisen talouden suunnitelman tulisi sisältää keinot valtiontalouden tervehdyttämiseksi ja jatkuvan alijäämän saamiseksi kuriin." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Vpj. Laiho ed. Ikosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 7 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta painottaa, että julkisen talouden tulot ja menot eivät ole riittävällä tavalla tasapainossa ja velkaantuminen jatkuu julkisen talouden suunnitelman mukaan koko 2020-luvun. Nykyisillä valtiontalouden päätöksillä ja väestörakenteella Suomen valtionvelka ajautuu ennen pitkää räjähtävän kasvun uralle. Tällä olisi erittäin vakavia talouden luottamusta, hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä vaikutuksia. Valiokunta nostaa esille, että koronavirustilanteeseen liittyvät menot ovat kehyksen ulkopuolisia, joten se ei selitä ylittymistä." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Ed. Juuso ed. Reijosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 9 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta huomauttaa, että asiantuntijalausunnoissa on todettu hoito- ja palveluvelan korvaamiseksi varattu 450 miljoonan euron yhteissumman olevan tarpeeseen nähden riittämätön ja korvausten saaminen EU:n elpymisvälineestä kuulostaa vähintäänkin epävarmalta. Kun kuntien valtionosuutta leikataan vuodesta 2022 alkaen pysyvästi myös ns. kiky-vähennyksellä, joka pienentää kuntien peruspalveluiden ja opetustoimen valtionosuusrahoitusta vuosittain yhteensä noin 250 miljoonalla eurolla, kuntatalouteen kohdistuu tarkastelujakson lopulla merkittäviä säästö- ja leikkauspaineita." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Ed. Juuso ed. Reijosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 11 loppuun lisätään seuraavat virkkeet: "Valiokunta muistuttaa, että osana sote-uudistusta kunnallisverotukseen kohdistuu 13,26 prosenttiyksikön kaavamainen leikkaus, vaikka sote-menojen prosentuaalinen osuus kuntien budjetista vaihtelee merkittävästi. Tämä leikkaus uhkaa ajaa taloudelliseen ahdinkoon ne kunnat, joissa sote-menojen suhteellinen osuus budjetin kokonaissummasta on ollut tähän mennessä pieni. Valiokunta katsoo, että rahoitusmallia olisi korjattava siten, ettei kunnilta viedä sote-uudistuksen yhteydessä niiden todellisia sote-menoja suurempaa osuutta kunnallisverotuloista. Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Lisättiin kappaleen 13 loppuun seuraava virke: ”Järjestöjen toiminnalla on myös merkittävä sosiaalista hyvinvointia lisäävä ja osallisuutta vahvistava merkitys.”

Vpj. Laiho ed. Ikosen kannattamana ehdotti uutta otsikkoa ja sen alle uutta 15 a kappaletta seuraavasti: "*Mielenterveyspalvelut*. Julkisen talouden suunnitelmassa ei kohdisteta varoja terapiatakuun toteuttamiseen, mihin myös sosiaali- ja terveysjärjestöt kiinnittivät huomiota. Valiokunta vaatii terapiatakuun toimeenpanon valmistelulle rahoitusta jo vuonna 2021 ja pysyvän rahoituksen varmistamista viimeistään vuonna 2022." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 8—6, 2 tyhjää.

Lisättiin uusi 15 a kappale seuraavasti: ”Valiokunta pitää tärkeänä, että mielenterveyspalvelujen hoitoon pääsyn parantamiseen ja vanhuspalvelujen lainsäädännön kehittämiseen varataan kehyskaudella riittävät varat.”

Vpj. Laiho ed. Ikosen kannattamana ehdotti uutta otsikkoa ja sen alle uutta 15 b kappaletta seuraavasti: "*Vanhuspalvelut*. Julkisen talouden suunnitelmassa ei ole kohdennettu riittävästi rahoitusta vanhuspalvelulain toisen vaiheen toteuttamiseen. Valiokunta edellyttää, että kotihoidon parantamiseen ja ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön turvaamiseen ja omaishoidon kehittämiseen varataan riittävät resurssit. Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 10—6.

Vpj. Laiho ed. Ikosen kannattamana ehdotti uutta otsikkoa ja sen alle uutta 15 c kappaletta seuraavasti: "*Hoitovelka.* Koronapandemian hoito aiheuttaa kuntakentällä koko ajan myös mittavaa hoito- ja palveluvelkaa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että koronasta pahiten kärsineet alueet huomioidaan koronakorvausten ja hoitovelan kustannusten korvaamisessa oikeudenmukaisesti näille kunnille." Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 10—6.

Vpj. Laiho ed. Ikosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 16 loppuun lisätään seuraava virke: "Valiokunta pitää välttämättömänä, että tieteen ja tutkimuksen rahoitusleikkaukset perutaan, yliopistosairaaloiden rahoitus turvataan ja TKI-rahoituksen pitkäkestoinen rahoitus saatetaan uudelleen nousevalle kasvu-uralle. Lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 10—6.

Muilta osin lausuntoluonnos hyväksyttiin sellaisenaan.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: 1) Laiho, Ikonen, Kauma 2) Juuso, Reijonen, Koskela

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Hallituksen esitys HE 241/2020 vp

Valiokunnan lausunto SiVL 5/2021 vp
Valiokunnan lausunto TyVL 5/2021 vp
Valiokunnan lausunto HaVL 12/2021 vp
Valiokunnan lausunto TaVL 12/2021 vp
Valiokunnan lausunto VaVL 1/2021 vp
Valiokunnan lausunto LaVL 10/2021 vp
Valiokunnan lausunto PeVL 17/2021 vp

Valiokunta keskusteli asian jatkokäsittelystä.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on epävirallinen etäkokous torstaina 27.5.2021 klo 9.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Päivi Salo